

De noodzaak van samenwerking in plattelandsregio's

Denemarken lijkt op Nederland, op het gebied van bestuur, landschap, nuchterheid en fietsgedrag. Wel heeft Denemarken al langer te maken met bevolkingskrimp en de vraagstukken die een verandering van de bevolking met zich meebrengt. Voor de tien grootste Nederlandse plattelandsgemeenten, de [P10](#) was dit reden genoeg om met een groep burgemeesters, wethouders en beleidsmedewerkers eens in Denemarken te gaan kijken. Wat kunnen zij leren van de plattelandsaanpak in Noord Jutland?

De manier waarop Deense gemeenten samenwerken met bewoners is inspirerend. Deze samenwerking is op verschillende wijzen ontstaan en geeft een divers beeld van mogelijke push factoren die hierachter schuilgaan. Van vraag en aanbod, zoals in bovenstaand voorbeeld met de EHBO-vrijwilligers, tot bewonersprotest dat als *driver* uitgroeit voor investeringen in een gebied.

Met name de bereikbaarheid van de zorg in het bezochte deel van Denemarken spreekt tot de verbeelding. Aanrijdtijden van een ambulance van maximaal tien minuten, een huisarts per 1.700 inwoners en gratis vervoer voor mensen die moeite hebben om bij de huisartsenpost te komen. Met creatieve oplossingen, zoals de regionale klinieken en samenwerking met bewoners, houden de Denen de zorgbereikbaarheid - ondanks soms onvoordelige demografische ontwikkelingen - in stand. Voor gemeenten waar die bereikbaarheid door grote afstanden juist onder druk komt te staan, biedt het bezoek aan de regiokliniek en het 'acute helpen'-project inspiratie.

Behoud als motor voor transformatie

De bijzondere ligging van de kust en de golven in Thisted maakte dat het dorp Klitmøller in de jaren 70 transformeerde in een surfers paradijs. Cold Hawaii werd de koosnaam van het piepkleine vissersdorp aan de Deense kust. De plannen van de gemeente om een dam voor een van hun surflocaties aan te leggen, was voor de surfgemeenschap aanleiding om zich te organiseren. Gezamenlijk werd een visie opgesteld en een alternatief plan opgesteld dat rekening hield met zowel de belangen van de surfgemeenschap als de wensen van de gemeente.

Toen de groep eenmaal georganiseerd was, bleek de stap naar nieuwe projecten klein. Zo kon de kracht en expertise ervan worden ingezet voor de surfgemeenschap

en de verschillende kustdorpen in Thisted. Inmiddels host Cold Hawaii jaarlijks een ronde van het wereldkampioenschappen windsurfen, heeft het waterfront van Klitmøller een intensieve transformatie ondergaan en huisvest het dorp een bijzondere middelbare opleiding waar de surffilosofie een belangrijk onderdeel is van het lespakket.

De laatste jaren zet de surfgemeenschap zich steeds meer in voor doelen waarvan de hele gemeenschap van Klitmøller profiteert. De ontwikkeling van het waterfront voorziet niet alleen in de behoefte van surfers, maar biedt ook recreatiemogelijkheden voor de 'traditionele' bewoners van Klitmøller en zorgt ervoor dat vissers makkelijker bij hun boten kunnen komen. Het laatste project is een locatie waar samenwerking tussen vaste en tijdelijke bewoners wordt gestimuleerd. Met als doel kennisontwikkeling en het aantal projecten ten behoeve van het dorp te bevorderen. Bij deze ontwikkelingen is de rol van de gemeente ondersteunend. De actieve bewoners, want veel van de originele actievoerders wonen nu in Klitmøller, hebben nog altijd de lead bij het opstarten van projecten en het werven van fondsen en samenwerkingspartners.

Escaleren als kans voor ontwikkeling

Niet elke samenwerking begint zo positief. In Karby op het eiland Mosrsø liepen de spanningen hoog op voor een samenwerking tot stand kon komen. Om te kunnen voorzien in goed basisonderwijs besloot de gemeente een aantal scholen samen te voegen in een nabije gemeente. Bewoners van zeven dorpjes waren het niet eens met de sluiting van de dorpschool. Toen ook de planning van de nieuwbouw vertraagde en de gemeenschap zonder school zat, besloten actieve bewoners zelf een particuliere school te starten.

Hiervoor gebruikten ze het oude schoolgebouw, waarvan de gemeente al een deel gesloopt had. Dit gebouw ligt tussen de zeven dorpen en naast de sporthal. De verbouwing van de school kon gerealiseerd worden met behulp van fondsen, een stevige bijdrage van de bewoners zelf en vele uren vrijwilligerswerk. Inmiddels huisvest het terrein een sportcomplex, buitenschoolse opvang, kinderdagverblijf en basisschool.

Toen bleek dat het de bewoners ging lukken, schoof de gemeente weer aan tafel. De energie die achter het project zat is benut om met de gezamenlijke dorpen een visie te maken over behoud en verdeling van voorzieningen over de zeven dorpen. Samen met bewoners zijn zeven kansrijke investeringen in het gebied benoemd. Inmiddels is voor twee projecten de financiering rond. Die gaan de komende twee jaar in uitvoering.

In Karby was het verdwijnen van de school aanleiding voor bewoners om het heft in eigen handen te nemen. Samen met de gemeente stoken ze energie in het project en maakten ze op strategisch niveau plannen voor het gebied.

Samenwerking gebaseerd op heldere afspraken

In Frøstrup, in het noorden van Noord Jutland, kwamen bewoners met een wens bij de gemeente. Zij wilden van het dorps huis een levend centrum maken om zo de trots van het dorp te behouden en mensen te verleiden om in Frøstrup te (blijven) wonen. Samen met de initiatiefnemers zocht de gemeente naar gezamenlijke doelen en legde deze vast in een contract met de initiatiefnemers. Hierin staan niet zozeer de financiële voorwaarden benoemd, maar vooral de meerwaarde die de samenwerking voor beide partijen moet bieden.

Ook in Vestervig bestaat vanaf het begin uit een nauwe samenwerking tussen bewoners: in de vorm van een stichting en de gemeente. Doel hiervan was om het verloederde aanzicht van het dorp te verbeteren. Inmiddels zijn zeventien woningen gesloopt en aangepakt. De gemeente laat de regie aan de bewoners. Dit gaat stap voor stap en niet altijd op een tempo of met een smaakgevoel zoals we in Nederland gewend zijn.

Zo is het dak van de lokale supermarkt aan vervanging toe, maar is de aanpak vertraagd vanwege onvoldoende werving van financiële middelen. En worden kavels waar ooit een huis stond in semi- openbaar gebruik genomen door bewoners. Deze maatregelen geven het dorp een eigen karakter, maar worden door de kritische Nederlanders niet altijd gezien als geslaagd.

<kader>

Juist de kracht om kleine ideeën te laten opbloeien tot grotere ontwikkelingen spreekt bij de deelnemers van de P10 tot de verbeelding. Niet alle initiatieven hebben behoefte aan geld van de gemeente, maar soms zijn nauwe samenwerking en het creëren van kansen meer waard. Wel zou een aantal aanwezigen steviger inzetten op hun recreatieve waarde.